

Залікова робота

Залікова робота має на меті допомогти аспірантам поєднати вивчення українських революцій із сучасними теоретичними підходами соціології революцій. Кожен студент обирає одну з українських революцій — Революцію на граніті (1990), Помаранчеву революцію (2004) або Революцію Гідності (2013–2014) — і аналізує її як соціально-політичний процес, використовуючи одну або кілька теоретичних рамок, розглянутих у курсі. Завдання спрямоване не на простий опис подій, а на розуміння механізмів революційної дії: логіки мобілізації, ролі структурних умов, динаміки колективних емоцій, значення мереж, інституцій та зовнішніх чинників. Аспірант має продемонструвати здатність застосовувати теорію до конкретного історичного випадку, критично оцінювати її пояснювальну силу та здійснювати порівняльний аналіз.

Вступ. У вступі аспірант має коротко представити обрану революцію — Революцію на граніті (1990), Помаранчеву революцію (2004), або Революцію Гідності (2013–2014). Важливо вказати, чому саме цей випадок є релевантним для аналізу, які особливості події викликають дослідницький інтерес та яке саме питання автор прагне прояснити в роботі. Тут потрібно окреслити основне дослідницьке питання або гіпотезу: наприклад, «Які структурні умови сприяли успіху протестів 2004 року?» або «Чому Революція Гідності переросла у насильницьку фазу на відміну від Помаранчевої революції?». У цьому ж вступному абзаці варто коротко окреслити, яку теоретичну перспективу буде використано — структурну, культурну, мережеву чи іншу. Завдання вступу — задати рамку й пояснити логіку дослідження.

Теоретична рамка. У цьому розділі аспірант докладно розкриває один або два підходи соціології революцій, які стануть основою аналізу. Це може бути структурний підхід (Тіллі, Скокпол, Голдстоун), теорія мобілізації ресурсів та політичних можливостей (McAdam, Tarrow, Tilly), культурно-фреймінгові теорії (Benford, Snow), підхід колективних емоцій (Jasper), або мережеві підходи до сучасних протестів. Потрібно чітко роз'яснити ключові поняття обраної теорії, механізми, через які вона пояснює революційні процеси, та типові очікування, які ця теорія формує стосовно того, «як» і «чому» відбуваються революції. У кінці розділу аспірант має зазначити також обмеження обраної теорії: що вона не пояснює або пояснює частково.

Опис обраної революції. Цей розділ має дати короткий, але інформативний огляд перебігу революційних подій. Аспірант описує історичний контекст до початку протестів, основних політичних гравців, структури мобілізації та соціальний склад протестувальників. Увагу слід звернути також на просторову організацію протесту (наметові містечка, Майдани, студентські страйки), роль громадських організацій, партій і лідерів. Опис не повинен перетворюватися на хронологічний переказ подій. Завдання цього розділу — створити фактологічне підґрунтя для теоретичного аналізу, тобто пояснити контекст, у якому працюватиме обрана теорія.

Теоретичний аналіз революції. Це ключовий, найважливіший розділ роботи. Аспірант застосовує обраний теоретичний підхід до аналізу конкретної революції. У фокусі мають бути механізми, які теорія виділяє як вирішальні: мобілізація ресурсів, зміни політичних можливостей, репресії та контррепресії, формування колективних фреймів, емоційна динаміка протестів, горизонтальні мережі самоорганізації, вплив зовнішніх акторів тощо. Важливо показати, як фактичний перебіг революції співвідноситься з теоретичними очікуваннями. Чи справджуються передбачення теорії? Чи допомагає вона пояснити ключові рішення акторів? Чи проливає світло на успіх або провал протестів? У кінці цього розділу необхідно критично оцінити, що саме теорія пояснює добре, а де дає неповну чи суперечливу картину.

Порівняльна перспектива. Порівняння — важлива складова курсу, тому в цьому розділі аспірант має співставити обрану революцію з іншою подією. Це може бути інша українська революція (наприклад, зіставлення Майдану 2013–14 із Помаранчевою

революцією) або міжнародний кейс (Сербія 2000 року, Грузія 2003 року, Киргизстан 2005/2010 року, Арабська весна та ін.). Порівняння має зосереджуватися на механізмах, а не лише на поверхневих відмінностях. Аспірант має показати, які елементи революції є специфічно українськими, а які більш універсальні. Також можна порівняти вплив політичних можливостей, міжнародного середовища, емоційного піднесення, інструментів мобілізації.

Висновки. У висновках аспірант коротко підсумовує ключові результати дослідження. Потрібно прямо відповісти на дослідницьке питання, сформульоване у вступі, і показати, що саме вдалося пояснити за допомогою обраної теорії. Тут також слід зазначити обмеження аналізу та запропонувати можливі напрямки подальших досліджень. Цей розділ має бути стислим і логічно завершувати роботу, не вводячи нової інформації, а лише підсумовуючи здійснений аналіз.

Критерії оцінювання залікової роботи (40 балів)

1. Формулювання теми, дослідницького питання та логіки роботи — 5 балів

5 балів: тема чітка; дослідницьке питання сформульоване логічно та релевантне; структура роботи узгоджена з метою дослідження.

3–4 бали: тема зрозуміла, але частково розпливчате питання або нечітка логіка.

1–2 бали: питання або тема невизначені; структура випадкова.

0 балів: відсутнє формулювання теми чи дослідницького питання.

2. Теоретична частина та опанування підходів соціології революцій — 10 балів

9–10 балів: чіткий виклад теорій, глибоке розуміння ключових концептів, коректне використання літератури; показано сильні та слабкі сторони теорії.

6–8 балів: теорії викладено загалом коректно, але з пропусками; критична оцінка поверхова.

3–5 балів: теоретичний розділ неповний або поверховий; плутанина в термінах.

0–2 бали: відсутність теоретичної частини або грубі помилки у викладі.

3. Опис обраної революції (емпіричний матеріал) — 5 балів

5 балів: стислий, коректний, релевантний аналіз подій; виділено ключові факти.

3–4 бали: загалом правильний опис, але з надмірною деталізацією або прогалинами.

1–2 бали: поверховий або фрагментарний опис; хронологічні неточності.

0 балів: опис відсутній або фактично помилковий.

4. Аналітична частина: застосування теорії до кейсу — 15 балів

12–15 балів: глибокий аналіз механізмів; теорія застосована адекватно; проведено якісний теоретико-емпіричний зв'язок; присутня критична рефлексія.

8–11 балів: хороше застосування теорії, але аналіз не всюди достатньо глибокий або логічно зв'язаний.

5–7 балів: часткове застосування теорії, аналіз поверховий або суперечливий.

1–4 бали: формальне чи слабе застосування теорії. 0 балів: аналіз відсутній.

5. Порівняльна перспектива — 5 балів

5 балів: змістовне порівняння з іншою українською або міжнародною революцією; пояснено механізми подібності/відмінності.

3–4 бали: порівняння є, але поверхове або описове.

1–2 бали: згадка про інші кейси без реального порівняння.

0 балів: порівняльний розділ відсутній.